



Komuna e Junikut, Drejtoria për Urbanizëm, Kadastër dhe Mjedis
shpall:

DISKUTIM PUBLIK

PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL I JUNIKUT 2019 - 2029

FAZA: Skenarët Hapësinorë dhe Koncepti Zhvillimorë

Të nderuar Qytetarë, Komuna e Junikut ka filluar me hartimin e PZHK-së. Ftohen Qytetarët, Bashkësitë fetare, OJQ-të, Grupet e interesit dhe të gjithë të interesuarit të japin kontributin e tyre në hartimin e këtij Plani madhorë.

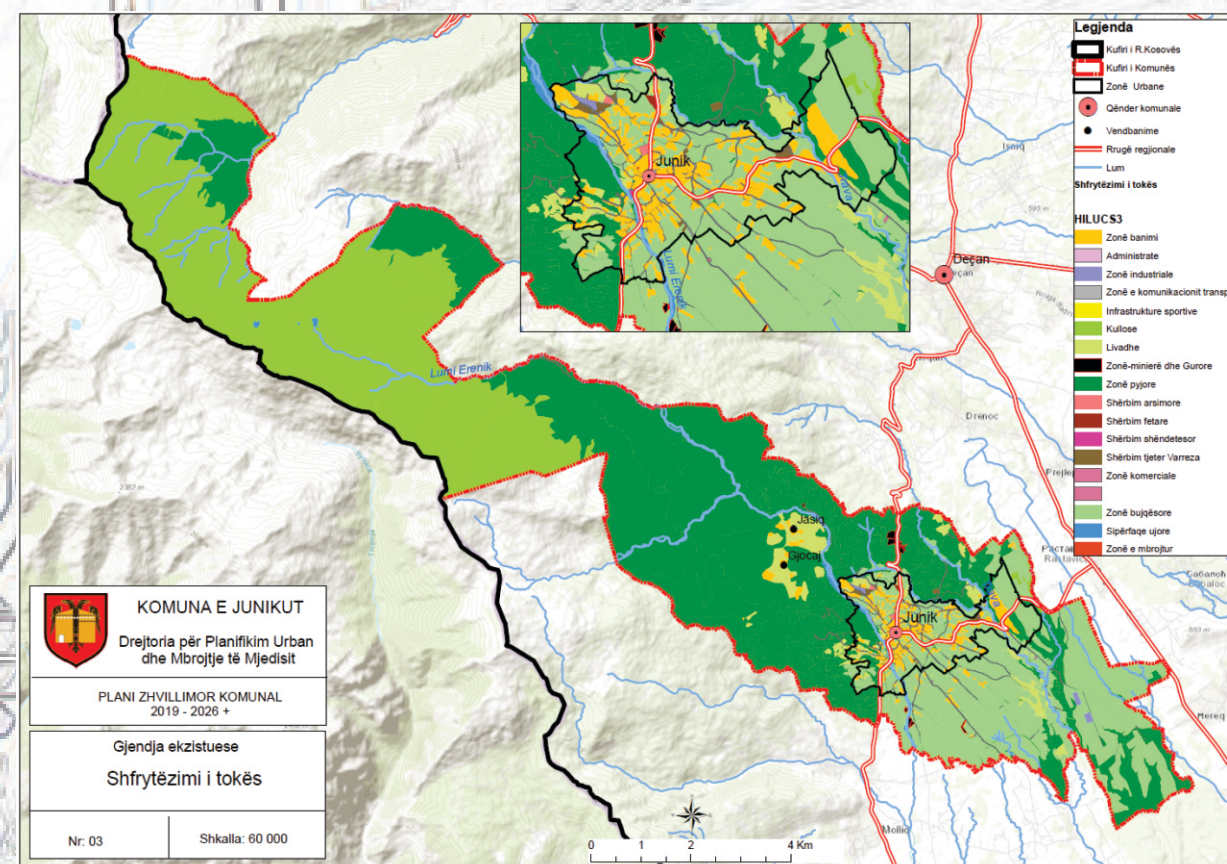
VENDI: Salla e Kuvendit Komunale

25.04.2021 Bizneset

DATA: 26.04.2021 Shoqëria Civile

27.04.2021 Qytetarët

KOHA: 11.00



Shfrytëzimi i Tokës dhe i Mjedisit

- Banimi
- Zhvillimi Urban
- Ndërtimet Ilegale
- Trashëgimia Kulturore
- Trashëgimia Natyrore
- Zonat e Mbrojtura
- Pasuritë Natyrore

Demografia dhe Qështjet Sociale

- Demografia
- Migrimet
- Shtimi Natyrorë
- Arsimi
- Shëndetsia
- Kultura, Rinia, Sporti
- Shërbimet Sociale

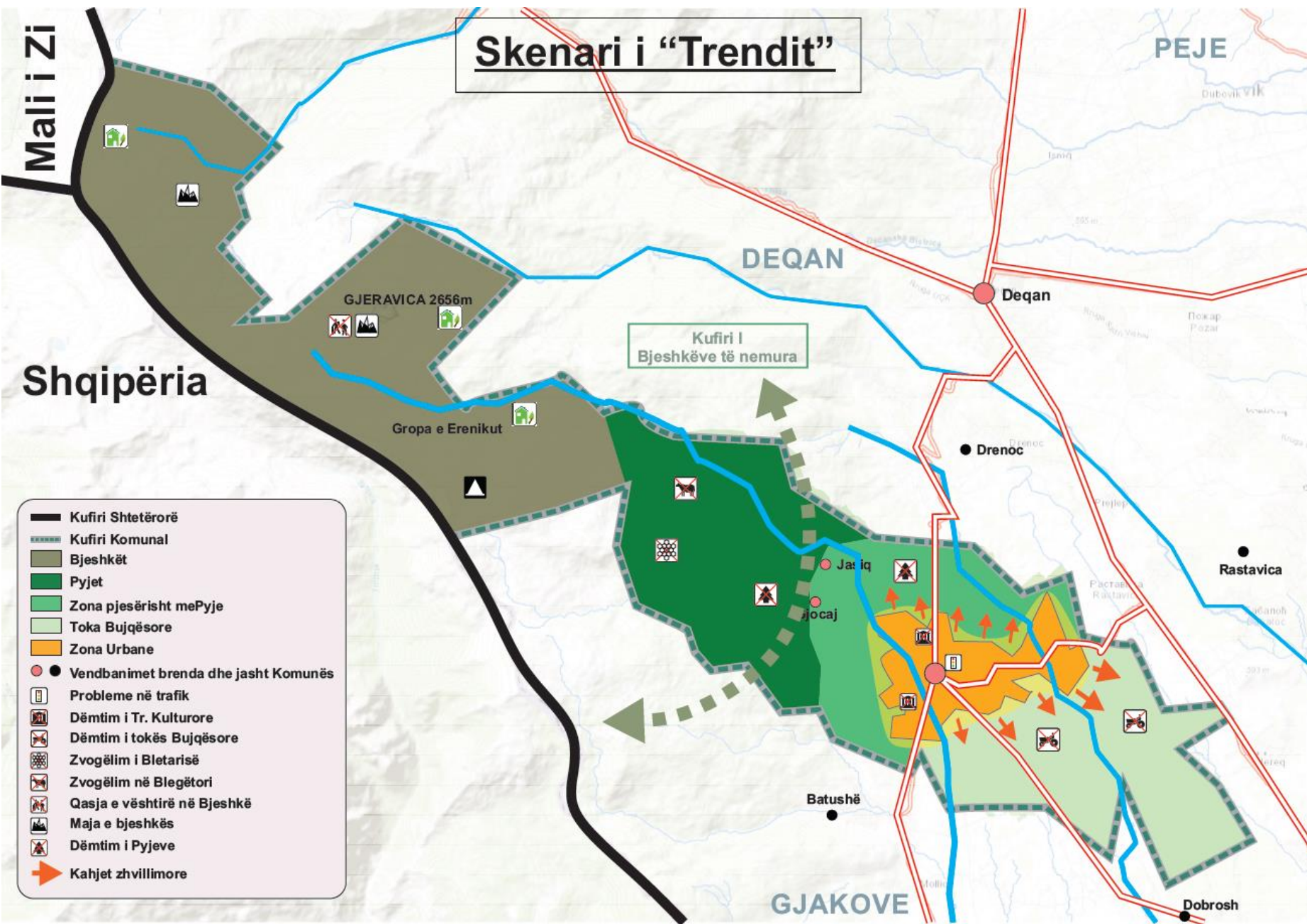
Infrastruktura

- Infrastruktura Rrugore
- Transporti Publik
- Ujësjellësi dhe Kanalizimi
- Energjetika
- Elektri
- Energjia për Ngrohje
- Menaxhimi i Mbeturinave

Zhvillimi Ekonomik

- Industria dhe Biznesi
- Bujqësia dhe Blegtoria
- Agrobiznesi
- Turizmi
- Tregëtia
- Zanatet

Skenari i “Trendit”



Skenari i “trendit”

Skenari i Trendit është një analizë e trendëve zhvillimore të Komunës së Junikut. Natyrisht që edhe ky skenar ka përparësitë e veta por kryesisht ky skenar tregon një mori mangësish.

Të gjitha aktivitetet, duke filluar nga ato ekonomike, infrastruktura fizike dhe shërbimet publike janë të koncentruara kryesisht në zonën urbane. Kjo bën që dy fshatrat Jasiq dhe Gjocaj të braktisen krejtësisht dhe shtrirja e banimit të shkojë në drejtim të zonës me tokë bujqësore. Toka bujqësore si një resurs i rëndësishëm do të vazhdojë të humbet.

Degradimi i mjedisit (ndotja e lumenjve dhe tokës, prerja e pyjeve, etj) mund të sjell pasoja të rënda ekologjike (erozionit dhe humbjen e biodiversitetit). Trashëgimia kulturore do të vazhdojë të shkatërrohet dhe kjo do të ketë pasoja të rënda meqë Juniku mëton të jetë një vend i rëndësishëm i zhvillimit të trashëgimisë kulturore (kullave me theks të veçantë), përfshirë këtu edhe trashëgiminë shpirtërore që lidhet me ruajtjen dhe vazhdimin e traditave dhe zakoneve të trevës. Kjo më tej do të sjell limite në mundësinë e zhvillimit të turizmit kulturor. Lëvizja e banorëve të Junikut do të mbetet e vështirësuar dhe Juniku në përgjithësi nuk do të jetë lehtë i qasshëm edhe për vizitorë.

Nëse zhvillimet në komunën e Junikut vazhdojnë sipas trendit aktual, konfliktet paraqiten në mes banimit dhe ruajtjes së tokës bujqësore dhe zhvillimit të sektorit të bujqësisë si dhe në përgjithësi shfrytëzimit racional të hapësirës. Ky trend do të favorizojë edhe më tej depopullimin total të fshatrave Jasiq dhe Gjocaj. Sipas këtij skenari, sektorët e ndryshëm do të vazhdojnë të zhvillohen në vete pa ndonjë harmonizim dhe nuk do ta ndihmojnë zhvillimin e sektorëve tjerë. Zhvillimet do të jenë të koncentruara në zonën urbane duke krijuar dallime të mëdha në zhvillim mes qytetit dhe fshatrave.

Investimet në infrastrukturë fizike do të jenë të orientuara më shumë në aspektin intern (asfaltimit të rrugëve brenda komunës) se sa krijimit të mundësive për lidhje të reja. Në njëfarë mënyre ky trend i zhvillimit do ta mbaj Junikun në izolim duke mos ofruar mundësi hapjeje sidomos ndaj rajonit dhe duke mos i dhënë mundësinë që përparësitë e tij krahasuese të vijnë në shprehje.

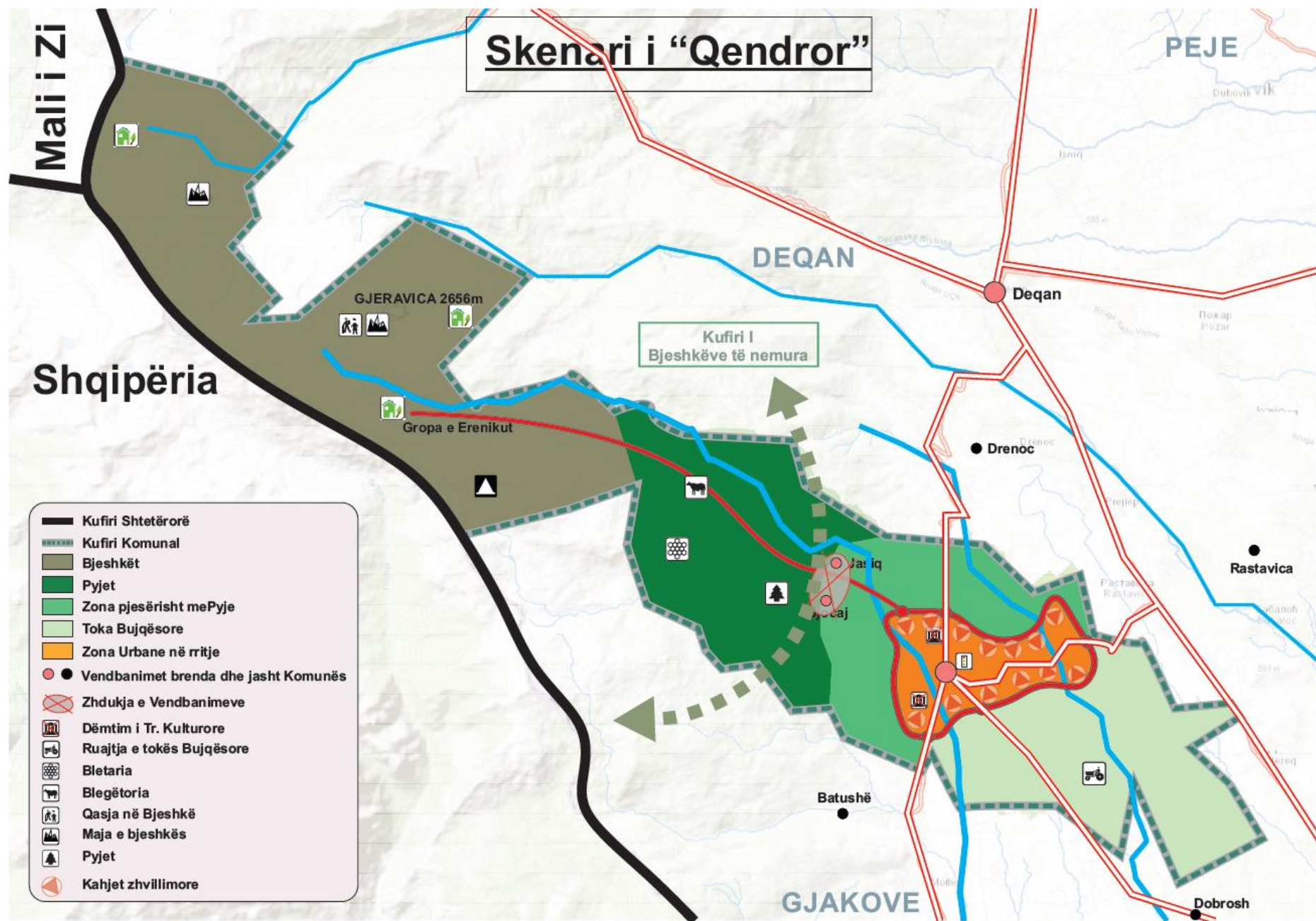
Prandaj, ky Skenar nuk do të zhvillohet më tutje

+ Përparësitë e Skenarit të “ Trendit”

- Përcillet trendi i zhvillimit
- Qasja e mirë në qytet
- Bashkëpunim komunal në nivel të kënaqshëm
- Kullotat do të mbeten të njëjta
- Kostoja e përballueshme e infrastrukturës teknike dhe sociale
- Burimet natyrore/ujit nuk do të dëmtohen
- Korridoret e gjelbërimit sigurojnë qasje në gjelbërimin e qytetit,
- Bukuritë e Gjeravicës nuk do të dëmtohen
- Trend i zhvillimit të qasjes në zonat malore dhe Gjeravicë në nivel relativisht të mirë
- Koncentrimi i aktiviteteve ekonomike në zonën urbane nuk implikon ofrimin e infrastrukturës fizike dhe sociale

- Mangësitë e Skenarit të “ Trendit”

- Zgjerimi i ndërtimit në tokën bujqësore edhe pse brenda zonës urbane ka mjaft hapësira të lira
- Fshatrat Jasiq dhe Gjocaj në rrezik të depopullimit
- Shfrytëzim joracional i resurseve natyrore
- Degradim i vazhdueshëm i lumenjve në komunë (ndotja e lumenjve, nxjerrja e inerteve në lumin Erenik)
- Shfrytëzim i pamjaftueshëm i Potencialit të pyjeve
- Rrezik nga zvogëlimi i prodhimit të bujqësore; mund të vazhdojë ndërrimi i destinimit të tokës
- Blegtoria dhe bletaria do të vazhdojnë trendin e zvogëlimit
- Nuk ofron mundësi për zhvillimin e turizmit dhe përcaktimin e hapësirave turistike sidomos Bjeshkëve-turizmi malor
- Nuk do të shfrytëzohet potenciali ujqor për ujë dhe shfrytëzim të turizmit
- Koncentrimi i aktiviteteve ekonomike vetëm në zonën urbane
- Hudhja e mbeturinave në mënyrë ilegale përgjatë rrugës Junik-Rastavicë
- Mungesa e infrastrukturës adekuate për zhvillim të llojeve të turizmit veror/dimëror/alpin etj
- Zhvillimi ekonomik i paqëndrueshëm dhe jo premtues për rritje ekonomike dhe gjenerim të vendeve të reja të punës
- Mungesa e një qendre informative
- Trend i dëmtimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore
- Qasje e vështirë në Bjeshkët e Junikut
- Lëvizje e vështirësuar për qytetarë/vizitorë
- Qytetarët nuk do të kenë shërbime publike të mjaftueshme



Skenari i “Qendrorë”

Ky Skenarë karakterizohet me ndërtimin e një Unaze rreth zonës urbane e cila do të lidhte të gjitha rrugët Rajonale si dhe interne të Junikut. Kjo rrugë njëkohësisht do të paraqiste kufirin ndërmjet zonës Urbane dhe tokave bujqësore dhe atyre jo ndërtimore të Komunës.

Njëkohësisht Zona Urbane do të përjetonte një dendësim në zonat e lira të qytetit.
Dendësimi njëkohësisht do të nënkuptonte edhe ngritje në lartësi të objekteve.

E gjithë kjo ndërmarrje do të lidhej me zhvillimin ekonomik vetëm të zonës urbane duke shkaktuar në këtë mënyrë depopulimin total të fshatrave përreth.

Skenari “ Qendrorë” do ti tejkalonte mundësitë financiare, prandaj edhe do të rrezikoheshin investimet në lami tjera zhvillimore si që janë turizmi, bujqësia, blegtoria etj.

Nga ana tjetër, kufizimi i ndërtimit brenda Unazës do të shkaktonte edhe depopulimin e Fshatrave Gjocaj dhe Jasiq, por edhe do të mbronte tokën bujqësorë si dhe pyjet.

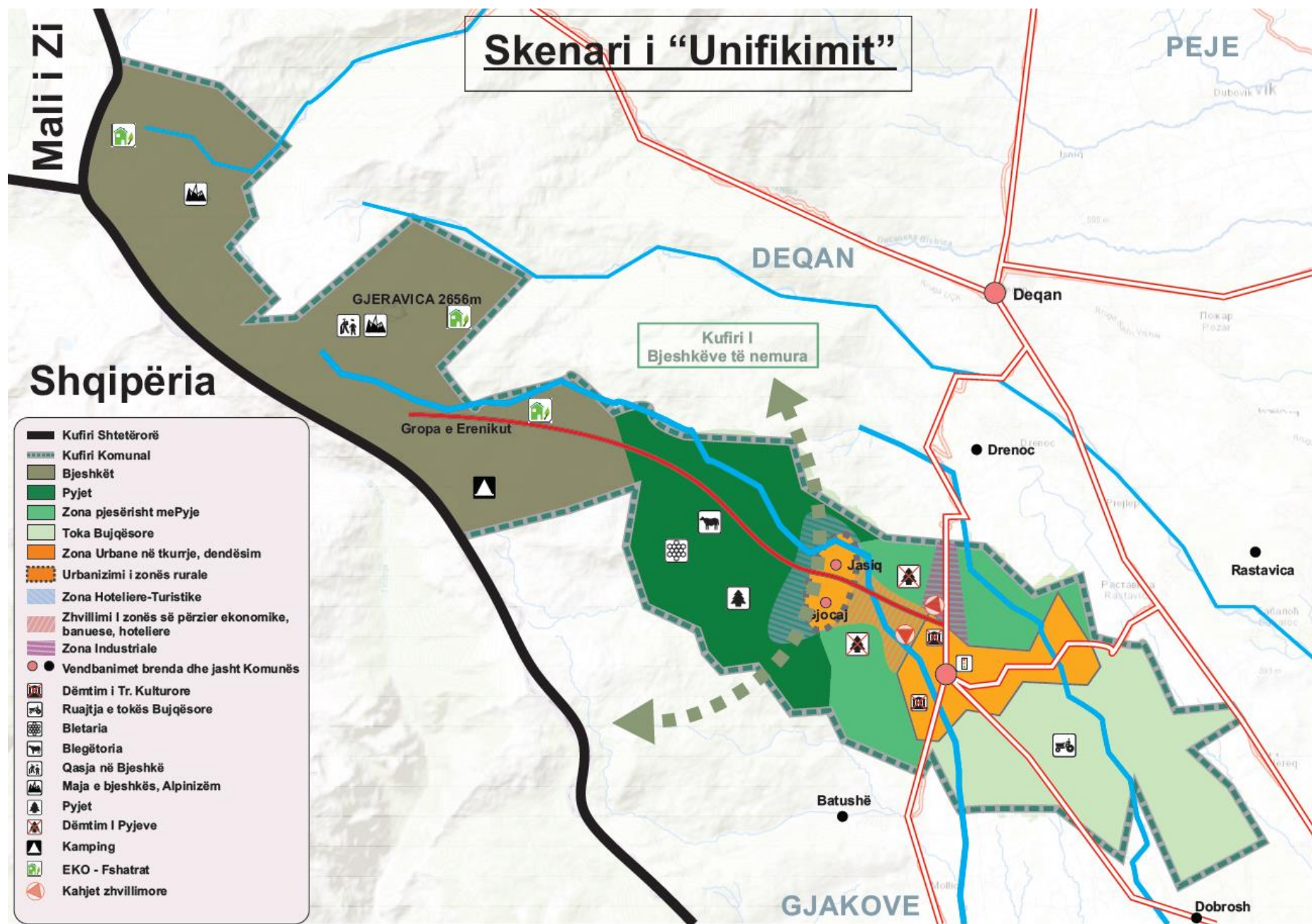
Ky Skenar nuk do të zhvillohet më tutje por do të shfrytëzohen disa anë pozitive që rrjedhin nga bazamenti i tijë.

+ Përparësitë e Skenarit “Qendrorë”

- Do të formohet një ambient Urban me dendësimin e ndërtimeve
- Me fillimin e ndërtimit më të dendur, mund të zhvillohet industria e “ndërtimit” e cila do të sillte me vete edhe punësim.
- Kullotat nuk do të dëmtohen
- Centralizimi institucional
- Do të mbrohet toka bujqësore
- Burimet natyrore/ujit nuk do të dëmtohen
- Bukuritë e Gjeravicës nuk do të dëmtohen
- Koncentrimi i aktiviteteve ekonomike në zonën urbaneddo të zhvillonte përfundimisht edhe infrastrukturën teknike dhe sociale

- Mangësitë e Skenarit “Qendrorë”

- Koncentrim në zhvillimin urban dhe Shfrytëzim jo i mjaftueshëm i tokës bujqësore dhe resurseve tjera që ofron komuna
- Fshatrat Jasiq dhe Gjocaj të zhduken
- Rreziku i shkatërrimit të trashëgimisë kulturore dhe shpirtërore
- Mungesa e infrastrukturës adekuate për zhvillim të llojeve të turizmit veror/dimëror/alpin etj
- Zhvillimi ekonomik i bazuar vetëm në ndërtimtari i paqëndrueshëm dhe jo premtues për rritje ekonomike dhe gjenerim të vendeve të reja të punës
- Struktura qendrore e qytetit krijon distanca të shkurtra brenda zonës urbane.
- Blegtoria dhe bletaria do të vazhdojnë trendin e pandryshuar
- Nuk ofron mundësi për zhvillimin e turizmit dhe përcaktimin e hapësirave turistike sidomos Bjeshkëve-turizmi malor
- Koncentrimi i aktiviteteve vetëm në zonën urbane
- Qasje e vështirë në Bjeshkët e Junikut
- Ndrimi i mënyrës tradicionale të jetesës
- Investime shumë të mëdha si në infrastrukturën rrugore, ashtu edhe në ato teknike dhe sociale.



Skenari i “Unifikimit”

Skenari i Unifikimit” parasheh zhvillime të balansuara si në zonën urbane ashtu edhe në zonën rurale. Në këtë skenar do të ndodhte “Unifikimi” zonës urbane me atë rurale.

Vet qyteti i Junikut do të densifikohej dhe ndërtimet në drejtimin Jug-Juglindje do të ndërpreheshin në tërësi. Zhvillimet do të ndodhnin në anën Veriore dhe Veriperendimore.

Fshatrat Gjocaj dhe Jasiq do të përfitonin nga afërsia si me qytetin ashtu edhe me zonën malore të komunës.

Pra, në njërën anë do të zhvillohej një zonë ekonomike dhe banuese-hoteliere, e cila do ta përkrahte turizmin kulturorë ndërsa në anën tjetër do të zhvillohej një zonë turistike për ta përkrahur turizmin malorë.

Si rrjedhojë fshatrat Gjocaj dhe Jasiq do të pësonin rritje si në popullatë, ashtu edhe në infrastrukturë teknike dhe sociale.

Në drejtim të fshatit Voksh, në anën veriore do të zhvillohet një zonë industriale e cila tanimë ka marrë rrugë.

Si pasojë e këtyre zhvillimeve do të pësonin pyjet, nëse zhvillimet nuk do të kontrolloheshin.

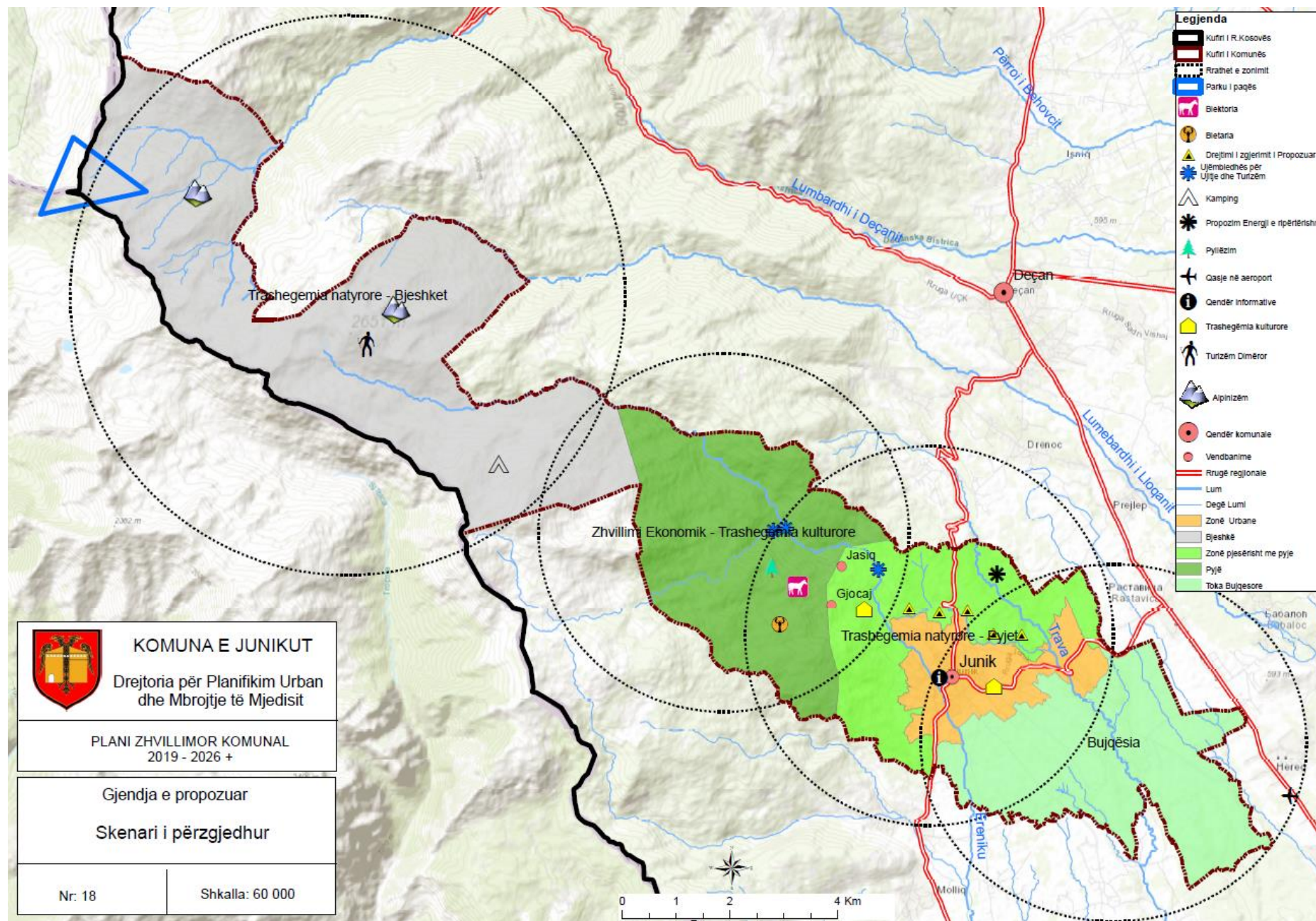
Ky Skenar do të zhvillohet më tutje në kombinim me skenarë dhe elemente të skenarëve tjerë.

+ Përparësitë e Skenarit “Unifikimit”

- Do të formohet një ambient Urban me dendësimin e ndërtimeve
- Zhvillimi komunal nuk do të ndodhte vetëm në zona urbane, por të zgjerohej edhe në zona rurale.
- Do të ndodhte decentralizimi institucional me formimin e disa pjesëve institucionale në fshatrat Gjocaj dhe Jasiq
- Do të mbrohet toka bujqësore
- Me fillimin e ndërtimit më të dendur, mund të zhvillohet industria e “ndërtimit” e cila do të sillte me vete edhe punësim.
- Bukuritë e Gjeravicës nuk do të dëmtohen
- Do të shfrytëzoheshin kapacitetet e plota turistike, kulturore dhe natyrore të Junikut
- Unifikimi i aktiviteteve ekonomike në zonën urbane dhe rurale do të zhvillonte përfundimisht edhe infrastrukturën teknike dhe sociale
- Do të fillonte rritja dhe balansimi i zhvillimeve ekonomike ndërmjet Zonës Urbane dhe Rurale.
- Do të ndërpritej Depopullimi i fshatrave Gjocaj dhe Jasiq.
- Industria do të koncentrohej dhe lokalizohej në zonë të caktuar

- Mangësitë e Skenarit “Unifikimit”

- Zgjerimi i ndërtimit në kullota dhe pyje
- Orientimi i zhvillimit të zonës urbane përgjatë aksit rrugor Junik-Voksh dhe kah zona kodrinore si dhe fshatrat Jasiq dhe Gjocaj
- Fshatrat Jasiq dhe Gjocaj do të humbin nga mënyra tradicionale e jetesës
- Rreziku i shkatërrimit të trashëgimisë kulturore dhe shpirtërore
- Zhvillimi ekonomik i bazuar vetëm në ndërtimtari i paqëndrueshëm dhe jo premtues për rritje ekonomike dhe gjenerim të vendeve të reja të punës
- Turizmi masiv/ i pakontrolluar mund të ndikojë negativisht në shkatërrimin e bukurive natyrore
- Mungesa e pronës publike ku parashihet zhvillimi i aktiviteteve ekonomike dhe infrastrukturës fizike (mund të ketë probleme shpronësimi)
- Struktura lineare e qytetit krijon distanca të gjata brenda zonës urbane.
- Blegtoria dhe bletaria do të vazhdojnë trendin e pandryshuar
- Rrezik për humbje dhe degradim i pyjeve
- Ndrimi i mënyrës tradicionale të jetesës
- Investime shumë të mëdha si në infrastrukturën rrugore, ashtu edhe në ato teknike dhe sociale.



Skenari i “Dëshiruar”

Ky skenar parasheh një zhvillim të qytetit si promotor i zhvillimit por nuk lë anash as zhvillimin e dy fshatrave Jasiq dhe Gjocaj. Sipas këtij skenari ato paraqiten si vende atraktive për zhvillim si fshatra turistike dhe si zona atraktive për orientimin e banimit në të ardhmen në këtë pjesë.

Ky skenar parasheh shtrirjen e infrastrukturës fizike si dhe shërbimeve publike në zonat ku kjo mungon. Potenciali natyror mund të shfrytëzohet më racionalisht duke penguar kështu degradimin e tij. Kalimi i disa kompetencave si dhe disa ndërmarrjeve publike tek komuna do të kenë ndikim shumë pozitiv në përmirësimin e gjendjes mjedisore.

Ky skenar pengon shtrirjen e banimit në tokë bujqësore duke lënë mundësi, jo vetëm të ruajtjes së tokës bujqësore por zhvillimit të këtij sektori. Zonat përgjatë lumenjve, Liqejtë e Gjeravicës si dhe bukuritë e rralla natyrore të Bjeshkëve të Junikut paraqiten si pika atraktive për turizëm.

Si rrjedhojë fshatrat Gjocaj dhe Jasiq do të pësonin rritje si në popullatë, ashtu edhe në infrastrukturë teknike dhe sociale.

Ky skenar duke u përputhur edhe me deklaratën e vizionit, e parasheh Junikun me mundësi të zhvillimit të turizmit kulturor dhe natyror . Mangësitë dhe kërkesat e këtij skenari janë adresuar, duke theksuar sidomos nevojën për zbatim të ligjeve dhe rregulloreve, nevojën për resurse financiare marrë parasysh buxhetin e limituar të komunës, nevojën për resurse njerëzore dhe avancimin e kapaciteteve të tyre për t’iu përgjigjur zhvillimeve të ardhshme të komunës në fushat e caktuara si prioritare, nevojën për bashkëpunim dhe bashkërendim të zhvillimeve mes niveleve të ndryshme qeveritare dhe më gjerë.

Ky skenar i zhvillimit ka më shumë sinergji se sa konflikte në mes sektorëve të ndryshëm andaj është edhe skenari i parapëlqyer për zhvillimin e mëtejshëm hapësinor. Megjithatë gjatë zhvillimit të mëtejshëm të tij duhet tentuar që edhe ato konflikte të minimizohen nëse s’ka mundësi të eliminohen plotësisht.

Ky Skenar do të zhvillohet më tutje në kombinim me skenarë dhe elemente të skenarëve tjerë.

+ Përparësitë e Skenarit të “Dëshiruar”

- Krijimi i një qendre informative për bazën e të dhënave për komunë e Junikut
- Do të formohet një ambient Urban me dendësimin e ndërtimeve
- Mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore
- Qyteti i Junikut do të jetë promotor i zhvillimit ekonomik
- Përmirësimi i infrastrukturës fizike do të mundësojë qasje të lehtë në Junik dhe Bjeshkë
- Mbrojtje të tokave bujqësore
- Orientimi i zhvillimit të zonës urbane përgjatë aksit rrugor Junik-Voksh dhe kah zona kodrinore si dhe fshatrat Jasiq dhe Gjocaj
- Krijimi i potencialeve turistike në fshatrat Jasiq dhe Gjocaj
- Zhvillimi komunal nuk do të ndodhte vetëm në zona urbane, por të zgjerohej edhe në zona rurale.
- Do të ndodhte decentralizimi institucional me formimin e disa pjesëve institucionale në fshatrat Gjocaj dhe Jasiq
- Promovimi i resurseve natyrore përmes turizmit
- Rritje të bashkëpunimit ndërkufitar (përmirësim i bashkëpunimit me Shqipërinë; krijojmë mundësi ndërlidhjeje me Malin e Zi- Parku i Paqes; Fuqizohet bashkëpunimi ndërkomunal)
- Inicimi i bashkëpunimit ndërshtetëror për politikën mjedisore
- Standardi më i lartë i shërbimeve publike
- Mbrojtja nga degradimi i mëtutjeshëm i lumenjve në komunë
- Krijimi i infrastrukturës funksionale të turizmit në përgjithësi (shtigjet e ecjes, teleferikët, shtigjet e skijimit, shenjëzimi, orientimi i turistëve)
- Unifikimi i aktiviteteve ekonomike në zonën urbane dhe rurale do të zhvillonte përfundimisht edhe infrastrukturën teknike dhe sociale
- Do të fillonte rritja dhe balancimi i zhvillimeve ekonomike ndërmjet Zonës Urbane dhe Rurale.
- Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik
- Industria do të koncentrohej dhe lokalizohej në zonë të caktuar
- Përmirësimi të transportit publik dhe shërbimet e tij; përparësi do të jipet këmbësorëve duke krijuar zgjidhje alternative për vetura (tranziti); zvogëlohet nevoja për përdorim të veturave sidomos brenda territorit të komunës
- Ngritje e zhvillimit ekonomik në zonën urbane (krijimi i zonës industriale); ndërlidhje me aktivitete ekonomike jashtë zonës urbane (zonën urbane dhe rurale plotësojnë njëra tjetrën)

- Mangësitë e Skenarit të “Dëshiruar”

- Fshatrat Jasiq dhe Gjocaj do të humbin nga mënyra tradicionale e jetesës
- Rreziku i shkatërrimit të trashëgimisë kulturore dhe shpirtërore
- Zhvillimi ekonomik i bazuar vetëm në ndërtimtari i paqëndrueshëm dhe jo premtues për rritje ekonomike dhe gjenerim të vendeve të reja të punës

- Turizmi masiv/ i pakontrolluar mund të ndikojë negativisht në shkatërrimin e bukurive natyrore
- Mungesa e pronës publike ku parashihet zhvillimi i aktiviteteve ekonomike dhe infrastrukturës fizike (mund të ketë probleme shpronësimi)
- Rrezik për humbje dhe degradim i pyjeve
- Mungesa e pronës publike ku parashihet zhvillimi i aktiviteteve ekonomike dhe infrastrukturës fizike (mund të ketë probleme shpronësimi)
- Kërkesëe madhe në resurse humane, financiare dhe në bashkërendim në mes të niveleve të ndryshme.

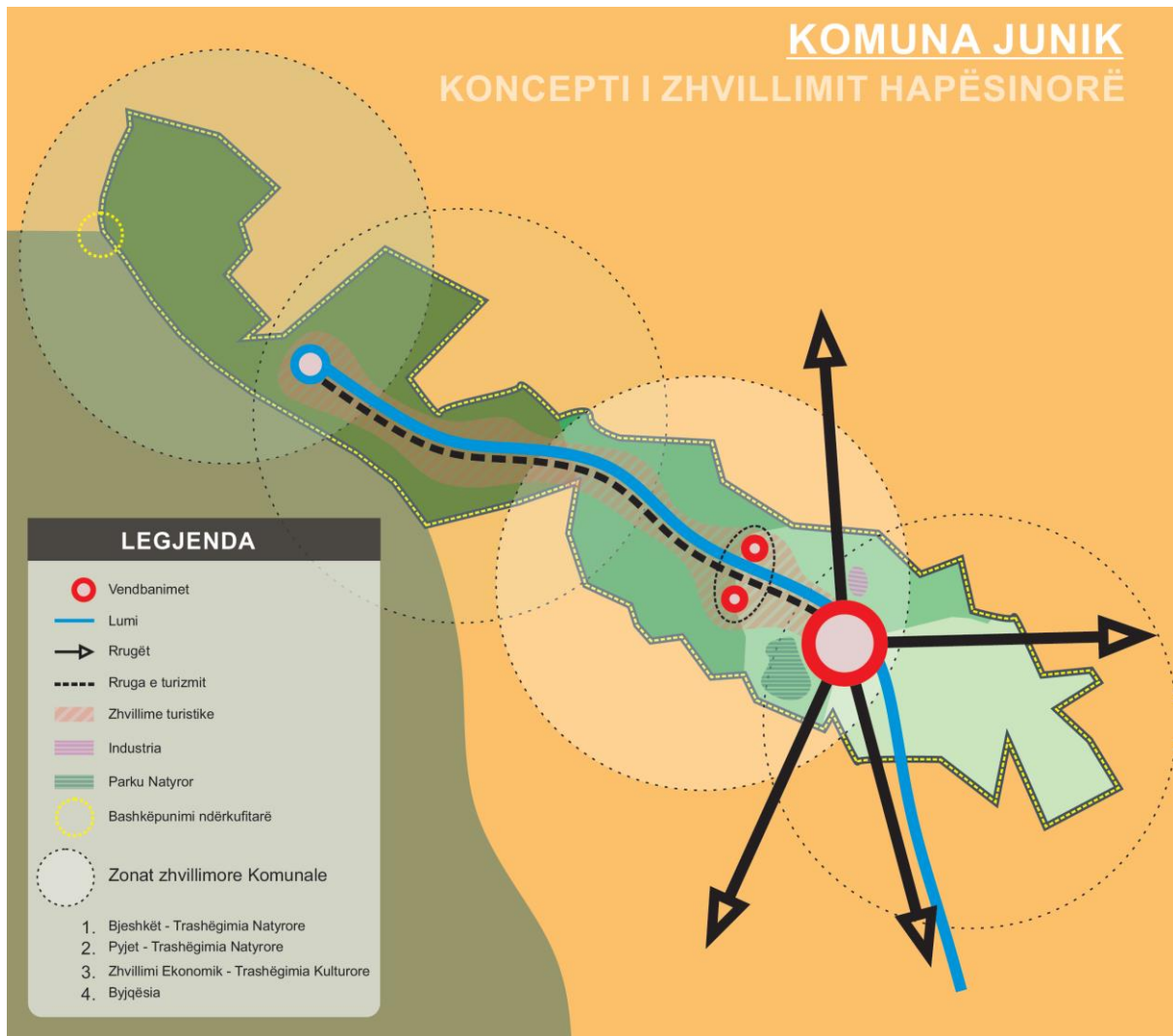
Koncepti i zhvillimit hapësinorë

Zhvillimet e ardhshme hapësinore janë hartuar në bazë të zonave funksionale ekzistuese të Junikut e të cilat dallohen në bazë të karakteristikave gjeografike, atyre historike zhvillimore si dhe karakteristikave tjera vepruese.

Ato 4 zona janë:

1. **Zona 1_** Pjesa e Bjeshkëve, ku më së shumti vjen në shprehje trashëgimia natyrore. Ka nevojë për lidhje të reja të infrastrukturës së turizmit malorë por gjithsesi duke i mbrojtur vlerat natyrore
2. **Zona 2_** Pjesa e Pyjeve, gjithashtu më së shumti vjen në shprehje trashëgimia natyrore. Kjo zonë gjithashtu ka potenciale të turizmit si dimërorë ashtu edhe verorë si dhe agroturizmit, turizmit rural, eko turizëm etj. Kjo zonë është gjithashtu e përshtatshme për Blegëtori, bujqësi etj.
3. **Zona 3_** paraqet zonën ku është i koncentruar banimi në tri venbanimet - qytezën e Junikut dhe dy fshatrat Jasiq dhe Gjocaj. Në kuadër të kësaj zone kemi edhe koncentrimin e zhvillimit të aktiviteteve ekonomike si dhe potencialet e trashëgimisë kulturore.
4. **Zona 4_** është karakteristike për potencialin për zhvillim të bujqësisë.

Punimi i 4 skenarëve është zhvilluar gjatë një punëtorie intensive dhe është rezultat i një procesi me një përfshirje të profesionistëve në fusha të ndryshme të zhvillimit hapësinor. Gjatë punëtorisë është punuar fillimisht në fusha tematike veç e veç pasuar me punëtorinë për integrimin e skenarëve për të identifikuar konfliktet dhe sinergjitë në mes te fushave.



1.1.1 Mbrojtja e mjedisit, dhe trashëgimia natyrore dhe kulturore

Mjedişi përfshirë trashëgiminë natyrore dhe resurset, peizazhet, etj

Resurset natyrore të Junikut duhet të shfrytëzohen në shumë lami por duke pasur parasysh që këto zhvillime nuk duhet të shkatërrojnë resurset dhe biodiversitetin e Junikut. Resurset natyrore (Bjeshkët e Junikut, Maja e Gjeravicës, Liqejtë e Gjeravicës, lumenjtë) dhe peizazhet (lumore, fushore, bujqësore) mund të shfrytëzohen për zhvillimin e turizmit dhe aktiviteteve sportive, rekreative madje edhe rehabilituese.

Koncepti zhvillimorë propozon rregullimin e shtretërve të lumenjve me materiale lokale natyrore, ruajtjen e livadheve si dhe mbrojtjen e tokave bujqësore, mbrojtjen e pyjeve nga prerja e pakontrolluar si dhe ripyllëzimin e tyre.

Rreziqet natyrore, fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera

Zonat e rrezikuara nga zjarret, erozioni, vërshimet dhe tërmetet janë identifikuar në pjesën e profilit të këtij dokumenti. Në këto zona duhet të ndermirren veprime dhe masa të menjëhershme të cilat detajisht janë të përshkruara në kapitullin e prioritetëve strategjike dhe planeve të veprimit.

Trashëgimia kulturore

Korniza e zhvillimit të ardhshëm hapësinor e Junikut në fushën e trashëgimisë kulturore vë më shumë në pah nevojën për të pasur zhvillime që ndërlidhen me aspektin e institucionalizimit të trashëgimisë dhe vendosjen e një sistemi funksional për mbrojtjen e saj po nuk lë anash as propozimet për restaurim, promovim, marketing, rëndësinë e krijimit të databazës si dhe përkrahjen e projekteve që promovojnë vlerat e trashëgimisë kulturore përfshirë trashëgiminë shpirtërore (zakonet, doket, ritet, vallet, muzika dhe shprehjet artizanale dhe artistike të Junikut) si dhe ato projekte që ndërlidhen me kultivimin e gastronomisë.

Rekreacioni dhe turizmi

Juniku, si ndoshta asnjë komunë tjetër në Kosovë ka potenciale të zhvillimit të turizmit. Gama e shtrirjes së mundësive turistike nuk kufizohet vetëm me turizëm natyrorë (rekreativ, kurativ, eko-turizmit, ndërkufitar, turizmit alpin, rural dhe atij konferencial) por vazhdon edhe me mundësitë e zhvillimit të turizmit kulturorë i cili lidhet ngushtë me trashëgiminë arkitektonike (kullat tradicionale) si dhe trashëgiminë shpirtërore (ruajtja e traditës).

Lokalitetet me potencial të turizmit natyrorë në komunë janë: Moronica, Lugina e Erenikut, Gradina, Jedova, Gropa e Erenikut, Rrasat e Zogut, Burimi i Lumit Erenik dhe Liqejtë e Gjeravicës, Maja e Gjeravicës, Zharra, etj.

Korniza e zhvillimit hapësinorë propozon edhe elementet të cilat i japin kahje zhvillimit të kësaj fushe e të cilat janë:

- **Qasja në këto lokalitete**, lidhet ngushtë me infrastrukturën rrugore, transportin si dhe informatat të cilat përcillen tek turistët për ti vizituar lokacionet në fjalë
- **Akomodimi**, pjesë e së cilës janë shërbimet hotelerike dhe gastronomike dhe
- **Aktivitetet turistike**, të cilat turistët mund të zhvillojnë në këto zona

1.1.2 Zhvillimi ekonomik i propozuar

Koncepti i zhvillimit hapësinorë shef si prioritetin kryesorë fushën e zhvillimit ekonomik për Komunën e Junikut. Sferat të cilat në veçanti mund të jenë potenciale të zhvillimit ekonomik janë:

- Turizmi me veprimtaritë përcjellëse
- Bujqësia (përfshirë edhe Blegtorinë), Agroindustria
- Pylltaria me industrinë e drurit
- Si dhe, me fillimin e realizimit të kësaj Strategjie zhvillimore, potencial do të ishte edhe Industria e Ndërtimit me elementet përcjellëse.

Turizmi dhe veprimtaritë përcjellëse:

Për mundësitë dhe potencialet zhvillimore të cilat i sjellë turizmi në Komunën e Junikut në këtë Koncept zhvillimorë janë cekur të gjitha resurset. Në kapitullin Plani i Veprimit do të ceken detajisht të gjitha veprimet për zhvillimin e mëtutjeshëm të kësaj lamie. Potencialet dhe Lokalitetet e propozuara ceken në tabelën në vijim.

Tab. 1 Lokalitetet turistike dhe potenciali turistik dhe objektet e propozuara

Zona e Junikut			Zona Gryka e Junikut			Zona Gryka e Zharres
Moronica	Hapsira urbane	Lugina e Erenikut	Gradina, Jedova	Gropa e Erenkiut, Rrasat e Zogut	Burimi i lumit Erenik, Liqejtë e Gjeravicës	Gjocaj, Jasiq, Zhara
Turizmi i lokalitetit;	Turizëm kulturorë	Turizëm rekreativ, sportet ujore	Turizëm rekreativo-kurativ, sportet ujore, gjuetia, alpinizmi	Eko-turizmi, Turizëm malor, Turizëm ndërkufitar, ecja, shëtitja, kampimi, kalërimi, skijimi	Eko-turizëm, turizëm alpin (Maja e Gjeravicë), turizmi ndërkufitar, sportet malore (ngjitja në bjeshkë)	Turizmi rural, Eko-turizëm, Turizmi konferencial, Turizmi kulturor, Turizmi rekreativ, Agroturizëm, Turizmi rehabilitues, gjuetia

Bujqësia dhe Agroindustria:

Kultivimi i drithërave: Bujqësia paraqet një veprimtari të rëndësishme dhe potencial zhvillimor në Junik por fatkeqësisht shënon kultivim të ulët të rendimenteve bujqësore. Konkurrenca joreale në treg, qasja e vështirë në tokat bujqësore, mos-organizimi i fermerëve, kreditë jo të favorshme, kapacitete të pamjaftueshme njerëzore në komunë në këtë fushë, mosinteresimi i të rinjëve për t'u marrë me këtë profesion etj., janë disa arsye të ngecjes së zhvillimit të bujqësisë. Koncepti i zhvillimit të ardhshëm hapësinor i komunës, e vendos mbrojtjen e tokës bujqësore dhe zhvillimin e bujqësisë si prioritate të larta të zhvillimit të ardhshëm.

Kultivimi i frutave: Kultivimi, grumbullimi i frutave me theks të veçantë atyre pyjore (gështenjat, boronicat) dhe plasimi i tyre në tregjet e jashtme si dhe bimëve më veti shëruuese është një mundësi zhvillimi.

Agro-industria: Krahës ruajtjes së këtij resursi, korniza e zhvillimit hapësinor rëndësi i kushton edhe zhvillimit të agroindustrisë në lokacionin e përcaktuar si zonë për prodhimtari në PZHU si dhe tregut të gjelbërt gjithashtu. Fuqizimi i sektorit të bujqësisë në kuadër të komunës, ngritja e kapaciteteve organizative të fermerëve, fushata vetëdijesimi etj., janë disa aspekte tjera zhvillimore të bujqësisë.

Blegtoria: Nga fusha e blegtorisë, bletaria është parë si veprimtari më shpresëdhënëse dhe potencial për zhvillim pasuar me prodhimin e mjaltës. Zhvillimi i kësaj veprimtarie lidhet ngushtë me prodhimtarinë e pemëtarisë.

Pylltaria me industrinë e drurit:

Potenciali i shfrytëzimit të dorinjve në favor edhe të zhvillimit të industrisë së drurit dhe përpunimit final nuk është hulumtuar ende. Aktualisht ky potencial shfrytëzohet për nevoja të ngrohjes dhe menaxhohet nga Agjencia e Pyjeve të Kosovës. Korniza e zhvillimit hapësinor, në zhvillimin e kësaj fushe ekonomike, fokusin e ka në menaxhimin e këtij resursi nga Komuna dhe ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe organizative për menaxhim të qëndrueshëm të pyjeve, pyllëzim dhe ripyllëzim të zonave të zhveshura si dhe hulumtimin për zhvillimin e industrisë së drurit dhe përpunimin final. Për të arritur këto duhet të aplikohen praktikatat që përfshijnë shumë palë në interes në modalitetet e shumëllojshme të menaxhimit të pyjeve si dhe të aplikohet menaxhimi i sektorit privat dhe decentralizimi i përgjegjësisë që kanë të bëjnë me pyjet.

Industria e ndërtimit:

Me fillimin e realizimit të strategjisë së propozuar, e cila parasheh zhvillime si në aspektin Turistik, ashtu edhe në atë Bujqësor dhe Kulturorë, do të fillon të rritet mirëqenia. Sirezultat do të kemi ndalimin e depopulimit si dhe interesimin për ngritjen e potencialeve Hoteliere, gastronomike si dhe atyre të nevojave për Banim.

Kjo natyrisht sjell me vete edhe zhvillimin e mëtutjeshëm të industrisë së ndërtimit me elemente përcjellëse tregti me materiale ndërtimore, gurëthyes etj.)

1.1.3 **Infrastruktura teknike**

Përbrenda kufijve urban, infrastruktura rrugore është trajtuar në PZHU ekzistuese prandaj ky Plan ë tepër është fokusuar në hapjen e rrugës lokale për në Bjeshkë, si për qasje me automjete ashtu edhe për këmbësorë.

Ky Plan gjithashtu merr parasysh edhe planet për infrastrukturë teknike të propozuar dhe realizuar nga Komunitet tjerë e Komunitet e Junikut mund të ketë dobi dhe mund ti shfrytëzojë. Ato janë:

- Lidhja hekurudhore e propozuar Gjakovë – Deqan – Pejë dhe
- Aeroporti civil i Gjakovës

Edhe pse niveli i shërbimeve publike në territorin e komunës është në nivel të knaqshëm, prioritet i lartë i jepet edhe përmirësimit të shërbimeve publike në gjithë territorin e komunës së Junikut me theks të veçantë kompletimit të rrjetit të kanalizimit dhe ujësjellësit, ndërtimit të kolektorit të ujërave të zeza dhe menaxhimit më të mirë të mbeturinave. Në lidhje me rrjetin e telekomunikimit përfshirë telefoninë, televizionin, internetin si dhe rrjetin energjetik, korniza e zhvillimit hapësinor propozon kryesisht përmirësime të këtyre shërbimeve aty ku është e mundur, pasi këto shërbime janë në nivel të kënaqshëm.

1.1.4 **Infrastruktura sociale**

Sa i përket infrastrukturës sociale, duke pasur parasysh prognozat demografike, PZHK parasheh zhvillime si në vijim:

Arsimi:

Institucionet parashkollore: Arsimi parashkollorë në Junik zhvillohet në kuadër të shkollës fillore. Propozohet ndërtimi i një çerdheje për fëmijë, pasi që ka kërkesa për këtë shërbim.

Institucionet për arsim fillor: Për popullsinë e parashikuar dhe duke u bazuar në analizat e Profilit, në Junik arsimi fillor gjendet brenda parametrave të pranueshëm. Prandaj edhe nuk propozohet ndonjë objekt i ri i shkollës fillore.

Institucione për arsim të mesëm: Nëse nisemi nga kriteri një shkollë e mesme për 18 000 banorë, nevojat për arsim të mesëm plotësohen me hapësirat e

shkollës ekzistuese. Pra nuk ka nevojë për shkollë të re për arsim të mesëm për periudhën e planifikuar me PZHK.

Institucionet për arsimim profesional: edhe pse në vitin 2018 ka filluar së punuari me paralelet e shkollës së mesme për mjekësi dhe turizëm, me PZHK rekomandohet krijimi i kushteve për shkolla profesionale në fushën e turizmit, artizanateve, gastronomisë, agrikulturës etj. pasi që këto lami do të jenë të nevojshme pas fillimit të zbatimit të Kornizës Zhvillimore.

Objektet shëndetësore:

Objekti i QKMF-së mbulon me shërbime gjithë territorin e Junikut. Shikuar kriterin 1 QKMF për 100 000 banorë, një QMF për 10 000 banorë dhe ambulanca në fshatra/lagje me më shumë se 2000 banorë nënkuptohet se nuk ka nevojë për objekte të reja të shëndetësisë në Junik

Objektet e Religjionit:

Analizat e Profilit tregojnë se kapacitetet ekzistuese të religjionit mbulojnë edhe nevojat e zhvillimeve të ardhshme për banorët e Junikut.

Objektet për kulturë, sport dhe rekreacion:

Mungesa e këtyre hapësirave është adresuar si çështje e cila në mënyrë indirekte ka ndikim edhe në rritjen e migrimit të rinjëve. Koncepti i zhvillimit hapësinor parasheh ofrimin e këtyre hapësirave. Trendet e reja të projektimit të këtyre hapësirave, tregojnë tendenca të shfrytëzimit maksimal dhe propozojnë ndërtimin e objekteve multifunkionale të cilat mund të shfrytëzohen për muze, shtëpi kulture, bibliotekë, ofrimin e qendrave rinore apo edhe atyre të komunitetit etj. Juniku nuk ka mjaft hapësirë në pronësi publike prandaj parim themelor i planifikimit të këtyre hapësirave duhet të jetë ai i shfrytëzimit maksimal të hapësirës duke përkrahur projektimin e objekteve multifunkionale. Koncepti propozon sigurimin e hapësirave për sport dhe rekreacion dhe përkrah propozimet e dala nga PZHU. Hapësirat shkollore po ashtu mund të sigurojnë hapësira për sport e rekreim me shfrytëzim të organizuar jashtë orarit mësimor.

Objektet për çështje sociale dhe punësim:

Juniku është Komunë e re dhe ende në konsolidim e sipër dhe ka nevojë për ngritjen e objekteve që adresojnë çështjet sociale përfshirë edhe ato për punësim. Analizat nga anketimi në terren të bëra për nevojat e PZHK-së, kanë treguar gjithashtu edhe për prezencën e të moshuarve që jetojnë vetëm duke adresuar kështu nevojën për përkujdesje ndaj tyre. Për plotësimin e nevojave të kësaj kategorie, është e nevojshme të sigurohet si fillim një zyre me personel i cili do të ofronte shërbim përkujdesjeje ndaj pleqve, kurse më vonë pas ndonjë analize detaje rreth kësaj problematike mund të paraqitet ndoshta edhe nevoja për ndërtimin e shtëpisë së pleqve.

1.1.5 Vendbanimet, banimi i planifikuar dhe popullsia

Juniku duke u bazuar në numrin e banorëve (9600) për të cilët ndahet buxheti i komunës nga Ministria e Ekonomisë dhe Financave duke marrë parasysh trendin kosovar të shtimit vjetor prej 1.4% për periudhën për të cilën hartohet ky Plan pritet të ketë rreth 11 000 banorë (përfshirë edhe diasporën). Realisht, nëse merret e dhëna e ESK-së për numrin e banorëve rezident në Junik deri në 2029 pritet që në Junik të ketë rreth 7400 banorë (pra pa diasporën), respektivisht rreth 9 700 banorë me diasporën.

Kjo do të thotë se zonat e vendbanimit në 10 vitet e ardhshme duhet të pranojnë edhe rreth 1100 banorë rezident, respektivisht 3000 banorë përfshirë diasporën. Aktualisht indeksi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës është shumë i madh në krahasim me numrin e popullsisë (~11 b/Ha në zonën urbane dhe gjithsej vetëm 7 banorë në dy fshatrat Jasiq dhe Gjocaj) që do të thotë se nevoja për zgjerimin e sipërfaqes së ndërtimit nuk është edhe aq e madhe. Analizat nga Plani Zhvillimor Urban propozojnë zhvillimin e vendbanimit të qytetit bazuar në densifikimin e zonës së ndërtuar urbane duke ruajtur po ashtu edhe tipologjinë e ndërtimeve dhe nuk propozohet ndërtim i lartë banesor. Korniza e zhvillimit hapësinor e Junikut mundëson shfrytëzim racional të hapësirës, zvogëlon koston e infrastrukturës fizike dhe mundëson shfrytëzimin e infrastrukturës sociale ekzistuese që është në parametrat e pranueshëm. Trendet e zhvillimit janë duke treguar tendenca të shtrirjes së banimit në zonën me tokë bujqësore. Kjo dukuri duhet ndaluar. Për këtë arsye korniza e zhvillimit hapësinor të Junikut propozon mbrojtjen e tokës bujqësore nga ndërtimet dhe propozon zona të reja ndërtimi në fshatrat Jasiq dhe Gjocaj të cilat i parashihet të zhvillohen si fshatra turistike. Rivitalizimi i fshatrave Jasiq dhe Gjocaj në njërën anë, lidhet ngushtë me kthimin e familjeve respektivisht me trajtimin e vendbanimit joformal Lagja "Agim Ramadani" por me parakushtin e krijimit të kushteve për kthim. Gjithashtu ka nevojë edhe për investime në ofrimin e infrastrukturës fizike.

1.1.6 Shënimi i zonave urbane ekzistuese dhe të propozuara për të ardhmen dhe ndërtimin e zonave jashtë zonave urbane

Zonat e vendbanimit, për periudhën 10 vjeçare të parashikuar duhet të pranojnë dikund edhe rreth 1100 banorë, apo edhe rreth 3000 nëse llogaritet edhe diaspora. Zona e parashikuar si zonë ndërtimore sipas PZHu është e mjaftueshme prandaj ky Plan nuk parashihet zgjerim të zonës urbane.

Rezervat për banim dhe ndërtim të ri parashihen në dy zona dhe ate:

- Ndërtimet në hapësirat e zbrazëta të zonës ekzistuese – propozohet dendësim i ndërtimit në zonat e "zbrazëta" urbane pasi aty edhe ekziston infrastruktura teknike si dhe shërbimet publike dhe komunale dhe,
- Zona e re ndërtimore jashtë zonës urbane dhe ate në dy lokacione:

- a. Zona banuese në fshatrat Jasiq dhe Gjocaj - Zhvillimi i kësaj zone për banim do t'i kontribuojë ruajtjes së tokës bujqësore andaj hartimi i PRRU për këto vendbanime me qëllim të zhvillimit të investimeve imediate në këtë zonë duhet parë si prioritet;

Kjo zonë mund të zhvillohet edhe në aspektin e banimit duke pasur parasysh mundësitë e zhvillimit të turizmit rural, ekoturizmit si dhe blegtorisë.

- b. Zona të reja të ndërtimeve **në funksion të zhvillimit të turizmit dhe rekreimit** (eko-turizmit, turizmit alpin, sportivo-rekreativ dhe atij kurativ (Moronicë, Zhara etj.). Planifikimi i këtyre zonave përmes hartimit të PRRU-ve në harmoni me dispozitat për zbatim të këtij Plani është po ashtu prioritet.

1.1.7 **Shënimi i ndërtimeve të rëndësishme, projekteve strategjike ose zonave të veçanta të cilat tanimë janë aprovuar në planin hapësinor të Kosovës ose planet e zonave të veçanta**

Plani Hapësinor i Kosovës për zonën në të cilën ndodhet Juniku ka përcaktuar "Kullat e Dukagjinit" dhe Parkun Nacional "Bjeshkët e Nemuna" si zona me interes të veçantë për të cilat Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor do të hartojë Planet Hapësinore për Zonat e Veçanta.

Projekte respektivisht veprime të parapara me Projekt Planin Hapësinor të Kosovës të rëndësishme për Junikun janë:

- reduktimi i ndotjes së lumit Erenik i cili pritet të ketë në fazën e parë trajtim primar
- Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza në 7 qendrat regjionale, në rastin konkret të Junikut me rëndësi është ai i Gjakovës
- Hapja e vendkalimit të ri kufitar në Kozhnjer: Ndërtimi i rrugës Deçan-Kozhnjer-Mal i Zi (projekt me ndikim indirekt për Junikun)
- avancimi i Aeroportit të Gjakovës në aeroport civil (projekt me ndikim indirekt në Junikun- PHK)